

Skolegården skal tale til sanserne

AFSKAF GÅRDVAGTEN OG INDRET SKOLEGÅRDEN, SÅ DEN APPELLERER TIL BÅDE BØRN OG VOKSNE, SIGER PÆD.KONSULENT HENRIK VILSBØLL.

"Hvis du ikke opfører dig ordentligt, kommer du udenfor!"

Sådan lyder det stadig i mange skoler. Som om det at komme udenfor er en straffeekspedition, siger den pædagogiske konsulent og foredragsholder, Henrik Vilsbøll, som har udgivet bogen om "Børns Uderum". En bog, som kommer med en række bud på, hvordan vi indretter – og bruger – fremtidens legepladser og skolegårde.

Der skal gøres noget ved skolegårdene, som ikke har ændret sig de sidste hundrede år. Men der skal også pilles ved de voksnes roller som kontrollerende gårdvagter i frikvartererne, mener Henrik Vilsbøll. De senere år har han rejst rundt i landet og hjulpet skoler og daginstitutioner med at skabe uderum, der appellerer til sanserne - uderum, der kan bruges, og som har en æstetisk værdi.

Vi lever i en tid, hvor visionerne til børns uderum ofte drukner i sikkerhedsregler. I Sverige bliver der i højere grad skelnet mellem begreberne fare og risiko, end vi gør i Danmark. Fare skal undgås og risikoen skal indlæres. At pålægge børnene en ansvarlighed for deres situation er også at vise børnene respekt.
Fra "Børns uderum"

Men hvad er der galt med nutidens uderum på skolerne?

Henrik Vilsbøll:

- Mange af de skolegårde, vi ser i dag, er asfalterkener, der ligner forladte containerpladser, hvor tingene ikke engang er i orden. Og den første betingelse for, at børn og voksne skal have lyst til at komme ud i frikvartererne er, at der er en sammenhæng mellem det byggetekniske, det brugsmæssige og det æstetiske. Det skal være appetitligt at komme ud, og man skal kunne holde ud at se på tingene i mere end en uge, tilføjer Henrik Vilsbøll med tanke på de skoler, som for at give skolegården et løft får elever, lærere – og måske forældre – til at lave nogle sjove ting til skolegården i forbindelse med en emneuge. Spørgsmålet er, om det holder?
- Man bør alliere sig med nogen, der ved noget om farver og former, så tingene hænger sammen. Og rent byggeteknisk er det vigtigt, at det kan holde til både børn og voksne, for vi skal have de voksne med derud, siger Henrik Vilsbøll, som mener, at vi generelt har en meget gammeldags tankegang, når det gælder skolegården:

Gammeldags

- For det første bliver skolegårdene brugt på en helt anden måde i dag, hvor de fleste også anvendes af SFO til langt ud på eftermiddagen. Det stiller nogle andre krav end dengang, hvor skolegården bare var et sted, hvor eleverne skulle "krudte af" i frikvarteret.

Men det er heller ikke nok at alliere sig med en fin arkitekt, der kan skabe en flot skolegård, mener han:

- Det er fint nok at smide en masse penge i uderummet. Men det handler også om, at det er mennesker, der skal være der, og at vi måske skulle ændre lidt ved de relationer vi har til hinanden derude. Lige så historisk gammeldags som de fleste skolegårde ser ud, lige så gammeldags er den pædagogik, de lægger op til. Skolegårdene har set sådan ud i de sidste 100 år, og de passede til den pædagogik, vi praktiserede op igennem forrige århundrede. Gården var en asfalterkener, piger og drenge var adskilt,

og lærerværelset var kontrolltårn, hvor lærerne kunne holde øje med, om der var nogen, der kom op at slås eller ej. Vi skulle gerne være kommet videre.

Afskaf gårdvagten

- Vi taler meget om leg og læring, fleksibilitet og rummelighed. Så vil vi ændre på uderummene, må vi også ændre på pædagogikken og de voksnes adfærd. Hvis vi mener noget seriøst med begrebet "den rummelige skole", må vi også tænke uderummet med i undervisningen. Det stiller krav til de voksne, som ikke længere kan nøjes med at være kontrollerende gårdvagter, mener Henrik Vilsbøll, som efterlyser en mere aktiv adfærd blandt lærerne i skolegården.
- Gårdvagtsfunktionen bør afskaffes! I stedet skal lærerne og pædagogerne ud i skolegården og sætte forskellige former for leg og undervisning i gang. F.eks. dramalege, som giver børnene et bedre kendskab til deres egen og kammeraternes kroppe og styrker deres sanser og evne til koncentration. De voksne skal deltage, men de skal også kunne indtage iagttagerens funktion, mens børnene leger og underviser sig selv. Det kan give nogle vigtige informationer, både om det sociale liv i klasserne og om, hvordan den enkelte elev bedst kan undervises. Mange børn husker bedre med kroppen og sanserne end med hjernen, siger Henrik Vilsbøll.

Pyramiden på Byskolen

En af de skoler, der har gjort noget radikalt ved uderummet, er Byskolen i Svendborg, som har skabt en kæmpemæssig legeskulptur i form af en pyramide, der fylder hele skolegården. Et vellykket eksempel på et uderum, som opfylder mange af de krav, Henrik Vilsbøll mener, man bør stille til en skolegård:

- En kreativ forældrekreds fik ideen til at gøre noget ved skolegården og udarbejdede i samarbejde med pædagoger og lærere en unik plan, der gik ud på at bygge en pyramide. Forældrene havde forbindelse til en arkitekt, som tegnede legeskulpturen, og i dag har de en skolegård, som indbyder til både drenge- og pigeleg, vilde lege og stille lege. Pyramiden giver børnene mulighed for at bruge kroppen ved at klatre, men den indbyder også til sociale lege, fordi den med sine to etager indbyder til, at man "besøger hinanden". Den skaber rum i rummet, og den store sandkasse i midten har et organisk og tvetydigt udtryk, som stimulerer fantasien.
- Den kan både bruges som bjørneborg, fangehul, købmandsbutik, ridderborg og dukkehus, siger Henrik Vilsbøll som her er inde på endnu en vigtig pointe:

Børnenes egen fantasi

At ulempen ved den udbredte legeredskabskultur er, at det er nogle voksne, der har besluttet, hvordan der skal leges og ikke leges: *Her kan du kravle op, og her kan du kravle ned...* Det afgørende for et godt uderum er, at det er så tvetydigt og nonfigurativt, at både børn og voksne kan lægge deres egen personlighed og fantasi ind i det fysiske miljø. *"De fleste uderum er indrettet som forbrugs- og underholdningssteder, hvor andre på forhånd har bestemt indholdet i børnenes leg. Fremtidens udemiljø skal tage udgangspunkt i, at børn selv skal skabe indhold i deres leg og dermed blive i stand til at skabe og tage ansvar for deres liv"*, som han skriver i sin nye bog.

Henrik Vilsbøll, *"Børns Uderum"*, 68 s., ill. Forlaget Børn & Unge, 2003.

www.vilsboells.dk